כל שריפא שלשה בני אדם כאחד. נראה לר"י דגרסינן כאחד והכי פירושו מדקתני כאחד אלמא משמע דבג' קמיעים מיירי ולעיל קתני כל שריפא ושנה ושילש משמע קמיע אחד ומשני דההוא דלעיל לאמחויי קמיע והך לאמחויי גברא וה"ה אפילו לא נתרפאו יחד אלא הא דנקט כאחד לאשמעינן דבג' קמיעין מיירי ולאמחויי גברא:

תלתא קמיעין ל"ג גברי תלת תלת זימני. פירוש שכתב לחם אחד בג' איגרות וכל אחת הועילה לג' אנשים או לאחד שלש פעמים[א] קשה לרשב"ם קמיע ג' היכי איתמחי הלא מיד כשנתרפא האדם שליש בקמיע ג' [פעם א'] איתמחי גברא[ב] וכיון דאתמחי גברא ולאי שאותה האיגרת תועיל מכאן ואילך[ג] וי"ל כגון דשני קמיעין הללו ריפאו תלת זימני לתרי גברי וקמיע שליש לחד מהנך תרי גברי תרי זימני והשתא מימתו כבר תרי קמיעי וגברא וקמיע שליש אכתי לא איתמחי ומזר וריפא קמיע שליש אדם שליש דהשתא נא בגא אחת המחאת גברא והמחאת קמיע:

תלת תלת זימני. הוה מלי למימר חד תלת זימני ואינך חד זימנא אלא בעי למימר שיהיו שלשה קמיעין מומחין: **חד קמיע לתלת גברי.** ראה לר"י דה"ה לחד גברא תלת זימני דודאי לגבי המחאת גברא הוא דמבעיא ליה בסמוך אי אתמחי בחד גברא מתלת קמיעי[ד] אבל לענין המחאת קמיע דעדיף[ה] לא קא מיבעיא ליה דפשיטא דתלינן בהמחאת קמיע ולא אמרינן מזליה דהאי גברא הוא דמקבל בתבא[ו] והאי דנקט לתלתא גברי משום רגותא דאפילו הכי גברא לא אתמחי: **תלת קמיע לחד גברא מאי.** תימה מיפשטו ליה מדתני לעיל איזהו קמיע מומחה כל שריפא שלשה בני אדם ומוקמינן לה לאמחויי גברא משמע דוקא תלת גברי אבל חד גברא לא מהלא קתני כל שריפא אדם א' בג' קמיעין ובקונטרס פי' בפי' א' מימתי גברא מימתי קמיע שעשה אדם זה קמיע לשלשה אנשים דנעשה אדם זה מומחה שריפא שלשה אנשים והקמיע מומחה שריפא כתב זה ג' אנשים ולהאי פירושא נמי לא איתמחי גברא אלא דוקא לאותו לחם וקשה לר"י לפירוש זה דהא אמרינן לקמן חד קמיע לתלתא גברי קמיע איתמחי ב)גברא לא איתמחי ויש לישב לשון הקונטרס דה"ק שעשה אדם זה לחם זה בשלשה איגרות לג' אנשים דנעשה אדם זה מומחה שריפא לג' אנשים והלחם מומחה שריפא לחם זה ג' אנשים וגם זה אין נראה לר"י דאם בענין זה נמי קרוי חד קמיע לתלתא גברא הדהא קושיא לדוכתיה ואם הוא קרוי בענין זה תלתא קמיע לתלתא גברי חד חד זימנא הא אמרינן לקמן דגברא איתמחי ולא קמיע לכך נראה לר"י כדפירש וכן פירוש אחר שפי' בקונטרס מיושב מן הראשון: ו) **הא לאמחויי קמיע.** פירש בקונטרס דנעשה הקמיע לגבו מומחה ע"י אדם זה[ז] מימה דהוה עלמו פירש בסמוך גבי תלת תלת זימני [ח]דכל לחם שריפא ג' פעמים נעשו ג' קמיעות הללו מומחים מיד כל אדם[ט] אע"פ שרואה לומר הקונטרס שרופא אחד כתבם מדפירש ואין לומר שמזל הרופא גרם וכן נראה ולאי עיקר דלא ע"י אדם זה לבד נעשה הקמיע מומחה אלא אף מיד כל אדם דהא אמרינן בסמוך [י]תלתא קמיע לתלתא גברי תלת תלת זימני איתמחי קמיע ולהאי תלתא קמיעי לתלתא גברי דקאמר איירי שרופא אחד עשאם דבענין אחר לא איתמחי גברא וא"כ האי דקאמר נמי תלת תלת זימני מייירי נמי ברופא אחד כמו רישא וקאמר דאיתמחי קמיע והיינו ע"כ מיד כל אדם דאי מיד רופא זה הא [יא]אלא הכי הוא מומחה בכל קמיעין שבעולם[יב] ומומה שפירש נמי גבי תלת תלת זימני כל לחם ריפא ג' פעמים ואפילו אדם אחד מזר בו מזה דפירש איתמחי קמיע ואין לומר מזל המולה גרם שמתרפא ע"י קמיעתא שהרי בשלשה אנשים הוחזק משמע דלא אמרינן איתמחי קמיע אלא א"כ ריפא ג' אנשים:

איתמחי קמיע. פירש הקונטרס ואין לומר מזל הרופא גרם דאין הדבר תלוי במזל הרופא אלא בחכמתו משמע שרואה ליתן טעם אמאי איתמחי קמיע במזל הרופא היה לנו לתלות שכבר הומחה שריפא ג' אנשים בג' מיני קמיעים ולא היה לנו לתלות בקמיע ולא ידע רשב"ם מה טעם נותן על זה דהא לא איתמחו שאר קמיעין של שאר מולאים אע"ג דהרופא איתמחי בכל קמיעין שבעולם ה"ל אלו ג' קמיעים נמי לתלות ברופא אלא צריך לתרץ כמו שפירשתי לגשון ר"י בענין שיצא המחאת קמיע והמחאת גברא בבא אחת: והתניא

בשיר ובטבעת ויצא בו ברשות הרבים משום מראית העין והתניא איזהו קמיע מומחה כל שריפא ג' בני אדם כאחד לא קשיא הא למחויי גברא הא למחויי קמיעא אמר רב פפא פשיטא לי תלת קמיע לתלת גברי תלתא תלתא זימני איתמחי גברא א) ואתמחי קמיע תלתא קמיע לתלתא גברי חד חד זימנא גברא איתמחי קמיעא לא איתמחי חד קמיע לתלתא גברי קמיעא איתמחי גברא לא איתמחי בעי רב פפא תלתא קמיע לחד גברא מאי קמיעא ודאי לא איתמחי גברא איתמחי או לא איתמחי מי אמרינן הא אסי ליה או דילמא [א]מזלא דהאי גברא הוא דקא מקבל כתבא תיקו: איבעיא להו קמיעין יש בהן משום קדושה או דילמא אין בהן משום קדושה למאי הילכתא אילימא לאצולינהו מפני הדליקה ת"ש [ב]הברכות והקמיעין אע"פ שיש בהן אותיות ומענינות הרבה שבתורה אין מצילין אותן מפני הדליקה ונשרפים במקומן אלא לענין גניזה [ג]ת"ש היה [ד]כתוב על ידות הכלים ועל כרעי המטה [ה]יגוד ויגנזנו אלא ליכנס בהן בבית הכסא מאי יש בהן קדושה ואסיר או דילמא אין בהן קדושה ושרי ת"ש ולא בקמיע בזמן שאינו מן המומחה הא מן המומחה נפיק ואי אמרת קמיעין יש בהן משום קדושה זמנין דמיצטריך לבית הכסא ואתי לאיתויינהו ד' אמות ברה"ר הכא במאי עסקינן בקמיע של עיקרין והתניא אחד קמיע של כתב ואחד קמיע של עיקרין אלא הכא במאי עסקינן בחולה שיש בו סכנה והתניא אחד חולה שיש בו סכנה ואחד חולה שאין בו סכנה אלא כיון דמסי אף על גב דנקיט ליה בידיה נמי שפיר דמי והתניא

בשיר. מלעגה: **מפני מראית העין.** דלא מיחזי כמאן דבעי ליה לרפואה אלא לתכשיט ולאו תכשיט הוא אלא מחמת לתאבה מולי: **והתניא כל שריפא ג' בני אדם.** ולעיל קתני כל שריפא ושנה ושילש ואפילו אדם אחד: **הא לאמחויי גברא הוא.** דקתני ג' בני אדם משום דקתם ג' בני אדם שלשה מיני חלאים ואיירי בג' מיני קמיעין שאינן דומין זה לזה ולאמחויי גברא שנעשה מומחה בכל קמיעים שיעשה לעולם כדאמרינן בב"ק (דף לז.) נגח שור ומומר ונמלך נעשה מועד לכל אבל הקמיע אינו מומחה אם יכתוב רופא אחר אחד מהן: **והא.** דקתני כל שריפא ושנה ושילש מיירי בחולי אחד וכתבו זה הלחם וריפא ג' פעמים או לאדם אחד או לשלשה ולאמחויי קמיעא מיירי דנעשה הקמיע לבדו מומחה על יד אדם זה או אם כתבוה שלשה רופאים נעשה קמיע של לחם זה מומחה מיד כל אדם: **תלתא קמיעי.** ג' מיני לחם: **תלתא תלתא זימני.** כל לחם ריפא שלשה פעמים ואפילו אדם אחד: **אתמחי גברא.** בכל קמיעות לעולם שהרי הומחה בשלשה מיני קמיעים: **ואתמחי קמיע.** שלשה קמיעין הללו נעשים מומחים מיד כל אדם שהרי ריפא כל אחד ג"פ. ואין לומר מזל הרופא גורם דאין הדבר תלוי במזל הרופא אלא בחכמתו ואין לומר נמי (ה) המולה גרם שמתרפא על ידי קמיעין שהרי בשלשה אנשים הוחזק: **קמיעא לא אתמחי.** לבא מיד רופא אחר: **חד קמיע לתלתא גברי.** לחולי אחד: **קמיעא איתמחי.** מיד כל אדם: **גברא לא איתמחי.** לקמיע אחר שאינו של לחם [זה] ושל חולי זה: **תלתא קמיעי.** של שלש מיני חולי: **קמיעא ודאי לא איתמחי.** מיד אדם אחר שהרי לא ריפא אלא פעם אחת: **מזליה דהאי גברא.** מלאכו של חולה זה דמקבל קמיעא. ופ"ת ממתני' דלעיל שמעינן לה דתקני כל שריפא ושנה ושילש דמשמע לאדם אחד ומוקימנא דאיתמחי קמיעא ולא אמרינן מזליה הוא לוכא למיתלייה במזלא דגברא אלא בקמיע הוי ודלא בגברא תלוי או ברופא או במתרפא הלכך מיבעיא לן במאי איתליה: **נאלוינהו.** בשבת [ו] לאחר [ז] המעורבת כשאר כתבי הקדש: **הברכות.** שתקנו חכמים כגון תשעה של ר"ה שיש בהן מלכיות וזכרונות ושופרות: **מענינות.** מפרשיות הרבה שכותבין בהן את מקרותיו של רפואה: **היה לחוב.** שם: **יגודו.** יקון מקום הבית ויגנזו: שתה בית הכסא שלהן בשדות: **שיש בו סכנה.** לי שקיל ליה מייהי דשרי למיעל בהן לבית הכסא משום פקוח נפש: **אף על גב דנקיט ליה בידיה.** מכשיטו הוא הלכך לי נמי מייתי ליה ד' אמות בידים לא מיתייב:

מסורת הש"ס

ו) לקמן קטו: וש"נ, ז) ערכין ו. [מא"ר סופרים פ"ה הי"ג], ג) [גיר' הערוך יגוזן], ד) לתנא שאינה מעורבת כל"ל וכ"ה בכ"י שבאלפס, ה) וגי' הערוך יגוד בכי"ש פי' יגור אותו ממגיריה. רש"ל, ו) שיך לעיל קודם ד"ה תלתא,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואתמחי כו' נמי מזל המולה גרם:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לאצולינהו בשבת לחבר המעורבת. עי' לקמן קטו ע"א בכ"י ד"ה מלינין אותן וש"ע:

מוסף רש"י

הברכות. מעוגא ברכות שנעשו מחכמים כגון י"ח ושאר ברכות (לקמן קסו:). ומענינות הרבה. מפרשיות שהיו כותבין בקמיעין פסוקים ולחם, כגון כל המחלה, וכגון לא מירא מפחד לילה (שם). ונשרפים במקומן. אם נפלה לדליקה בשבת (שם).

רבינו חננאל

(וכך)תניא איזהו קמיע מומחה כל שריפא ג' בני אדם כאחד. בעי רב פפא תלתא גווני קמיע רפאו לאחד ג' מיני חלאים, כל קמיע ריפא חולי מאי, קמיעא דאי לא אתמחאי גברא מאי, מי אמרינן הא מסי ליה ג' זמני, או דלמא מזליה דהאי גברא דמקבל קמיעא [ולא אתמחי לא גברא ולא קמיעא], ועלתה בתיקו. (ולא אתמחי לא גברא ולא קמיעא). ירושלמי נאמן אדם לומר קמיעא זו ריפאתי בו ב' וג' פעמים. קמיעין יש בהן משום קדושה ואסור למיעל בהו לבית הכסא או לא, לגנון לא קא מיבעי לן דלא גרעי הקמיעין מן הכלים שאם היה שם כתוב עליהן תגינן הרי זה יגור ויגנז. [כי] קא מיבעיא לן למיעל בהו לבהכ"ש.

עין משפט נר מצוה

לח א מיי' ופמג סס טוש"ע ח"מ סי' שפ סעיף כה: לט ב מיי' פ"ו מהל' יסודי התורה הלכה ו סמג לאוין ג:

תוס' ישנים

א) ק"ק דאכתי לא מסכחת שיתמחי הקמיע הג' אמ"ל דגברא אתמחי אפילו בג' קמיעין לחד גברא והיכי קאמר משיעה לי דמשמע נמי דקאי אקמיע שלשה מדקאמר תלת זימני משמע דהומחו שלשתן וי"ל אע"ג דסכר אתמחי גברא כי ריפא כל אחד ב"פ יש לנו לתלות גם בקמיע דעדיף כי מה שאנו יכולין למימחי קמיע אלא גברא כגון שכתב זה ריפא תלתא ואמתא חד גברא ואתמחי גברא ולא קמיע כגון שריפא בג' אגרות לג' אנשים:

ב) גברא לא איתמחי ולאמי פי' היינו אלא אתמחי אפילו לחם זה כל"ל:

מוסף תוספות

א. איתמחי גברא ללחש זה בכל האגרות שיכתבנו, ואתמחי אגרות הללו לכל אדם. תוס' הרא"ש. ב. אפילו לאגרת אחרת שיכתוב. תוס' הרא"ש. ג. [ן]א"כ מה שהועילה אותה איגרת לשנים אחרים אינה ממחה את הקמיע דאפילו אם היה כותבה באגרת אחרת היתה מתרפאת, וכ"ש לפירוש רש"י שפירש שכתב הלתא קמיע תלתא זימני דכיון שנעשה מומחה בכתיבה ראשונה שוב אין קמיע נעשה מומחה על ידו כי במדל הרופא תלינן. תוס' הרא"ש, (ועי' מהר"ם). ד. או אמרינן מזליה גרם דמקבל כתבא. תוס' הרא"ש. ה. טפי מהמחאת גברא. תוס' הרא"ש. ו. וכדמוכח בתר הכי דקתני איזו קמיע מומחה כל שרפא ושנה ושלש ומשמע אפי' לאדם אחד ומוקמינן ליה לאמחויי קמיע. מ' הר"ן. ז. או אם כתבום ג' רופאים נעשה קמיע של לחש זה מומחה מיד כל אדם. תוס' הרא"ש. ח. איתמחי קמיע. תוס' הרא"ש. ט. שהרי ריפא כל קמיע ג' פעמים. תוס' הרא"ש. י. אמר רב פפא פשיטא לי. מ' הר"ן. יא. איתמחי קמיעא למה לי. מ' הר"ן. יב. [ן]באתמחי גברא סגי. מ' הר"ן.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

שלא יאחזנו. דלא הוי תכשיט שלו אלא דרך מלבוש: **במוסיפה עור.** דליכא גזוטא אי מעייל לבית הכסא לגרות שהפרשיות כתובות בהן תחובות ואע"ג דמכוסה עור שהתרבע לגרות שהפרשיות כתובות בהן תחובות דבפוסין של עור: **הפס משום שי"ן.** קומטו בו ג' קמטין כעין שי"ן משדי והדלי"ת והיו"ד עשויין בקשר שקושר הרלועה (ה) אחת לצפון ואחת למזרח כמין ד' ורלועה קטנה מאד תלויה בה ואין בה אלא כפיפה כמין יו"ד וכופלה בעוד העור לא והיא כפופה לעולם: **זרדא.** ברומי"ת: **סנוארסא.** כובע עור תחת כובע המתכת: **פומקי.** אנפלייאות של ברזל במלחמה: **מתני' בגוליאר.** מפרש בגמרא וכן כובלת: **פלייטון.** בלשו"ן משנה לפקרסמא: **חייבת חטאת.** קסבר אלו תכשיט הינהו: **גמ' אמר עולא וחילופיהן באיש.** אטעמא קאי דטעמא שיש עליו חותם אם יצא פטור ואם אין עליו חותם ויצא מייב חטאת: **בשקין.** שמתכסין בהן מפני הגשמים. שקין מלבוש שק: **אלא כל אדם.** אלמא אע"ג דלא רגילי ביה מגו דלגבי הני תכשיט לגבי הני נמי תכשיט הוא: **המולא תפילין.** בשבת בשוק או בדרך: **מכניסן.** לעיר דרך מלבוש: **זוג זוג.** כדרך שהוא לובש בחול אחד בראשו ואחד בזרוע ומוציא ומניח זוג אחד ומכניסן וכן כולן: **ואחד האשה.** ואע"ג דלאו תכשיט לאשה הוא מגו דהוי תכשיט לאיש שרי אף לאשה: **לילה וזמן תפילין הוא וכן שבת.** הלכך לעולם זמנם הוא ואין להם זמן קבוע שתהא מונחת מעת עשה שהזמן גרמא להפטר נשים מהן. הלכך נקט לילה ושבת משום דפלוגתא בתרוייהו ולי הוי סבירא ליה לרבי מאיר בחד מיניהו דלאו זמן תפילין הוא נמצא זמן קבוע לתפילין והוו להו נשים פטורות: **נשים חייבות.** הלכך תכשיטין הן לה: **והא הולאה בלאחר יד הוא.** אמתני' קאי והולאת בעבת שמוציאתה דרך מלבוש בשבת וזה שאינו תכשיט לא אמאי חייבת חטאת הרי לא הוציאה כדרך כל המוציאין שכל המוציא דבר שאינו תכשיט לו מוציאין אותו בידיים ולא דרך מלבוש: **גוברים.** שסולתת חותמות תמיד לממונין תחתיה לאמר תנו כך וכך מעות לפלוני והרי חותמה בידה הלכך רגילה היא להניחה בשבת ומיהו תכשיט לא הוי לדידה דאין דרך נשים בכך ומיהו דרך הוצאתה של זו בכך: **אינ מאי איכא למימר.** דקאמר עולא וחילופיהם באיש דמחייב אטעמא אין עליה חותם והא הוצאה בלאחר יד הוא אאין דרכו להוציא בזו דרך מלבוש: **נקופסא.** אשקריי"ה בלע"ז כדי להניעה שם. וי"מ שהקופסא חתומה בו וכשפותחה חוזר וחותמת בה ולא הגילה דאם כן מתחה בשבת עד שמחזירתה לבעלה מיבעי ליה: **אלא אומן נתקנה ומניחה בשבת.** אלמא דרך הוצאה היא: **מכבנתא.** טוסקא"ה ע"ש שמכבנת וקושרת מפתחי החלוק: **חומרתא דפילון.** קשר שקשור בו פס שמוז פילון וריחו ערב ובלע"ז בלמ"ו ואשה שריחה רע טוענתו עליה: **ורבנן סברי תכשיט הוא.** הלכך אם יצתה פטורה ומיהו לכתחלה לא תצא דילמא שלפא ומחויא: **למרמיה.** להניח בצוארה כמו שקיל וכמי: ה"ג **ואשה שריחה רע לא שלפא ומחויא.** שגגות הוא לה: **ופליגי ר' אליעזר פוטר.** וסבא שרי לכתחלה: **פא.** דתקני פוטר: **כי קאי אר' מאיר.** בההיא מתניתא לא איירו רבנן אלא ר"מ לחודיה ובגי חיוב דר"מ שייך למימני דבי אליעזר פוטר ופע"פ שהוא מחיב לכתחלה: **הא כי קאי ארבנן.** במתניתא דלעיל דאיירו רבנן בה ואמרו פטור פרש ר' אליעזר בהדיא למילתיה לאיפלוגי עלייהו ואמר יוצאה לכתחלה: ומאי

והתניא ר' אושעיא אומר ובלבד שלא יאחזנו בידו ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים [אלא] אהכא במאי עסקינן במחופה עור והרי תפילין דמחופה עור ותניא בהנכנס לבית הכסא חולץ תפילין ברחוק ארבע אמות ונכנס התם משום שי"ן דאמר אביי בגשי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני ואמר אביי ד' של תפילין הלכה למשה מסיני: ולא בשריון ולא בקסדא ולא במגפיים: שריון דזרדא קסדא אמר רב סנוארתא מגפיים אמר רב פומקי: מתני' הלא תצא אשה במחט הנקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא בכוליאר ולא בבכובלת ולא בצלוחית של פלייטון ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר' מאיר וחכמים פוטרין בכובלת ובצלוחית של פלייטון: גמ' אמר עולא וחילופיהן באיש אלמא קסבר עולא כל מידי דחזי לאיש לא חזי לאשה ומידי דחזי לאשה לא חזי לאיש מתיב רב יוסף הרועים יוצאין בשקין ולא הרועים בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של הרועים לצאת בשקין [אלא] אמר רב יוסף קסבר עולא נשים עם בפני עצמן הן איתיביה אביי המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אחד האיש ואחד האשה ואי אמרת נשים עם בפני עצמן הן והא מצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות התם קסבר ר"מ לילה זמן תפילין הוא ושבת זמן תפילין הוא הוה ליה מצות עשה שלא הזמן גרמא וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות והא הוצאה כלאחר יד היא אמר רבי ירמיה באשה גזברית עסקינן אמר רבה (בר בר חנה אמר רבי יוחנן) תרצת אשה איש מאי איכא למימר אלא אמר רבא פעמים שאדם נותן לאשתו טבעת שיש עליה חותם להוליכה לקופסא ומניחתה בידה עד שמגעת לקופסא ופעמים שהאשה נותנת לבעלה טבעת שאין עליה חותם להוליכה אצל אומן לתקן ומניחה בידו עד שמגיע אצל אומן: ולא בכוליאר ולא בכובלת: מאי כוליאר א"ר מכבנתא כובלת אמר רב חומרתא דפילון וכן אמר רב אסי חומרתא דפילון ת"ר לא תצא בכובלת ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר"מ וחכמים אומרים לא תצא ואם יצתה פטורה רבי אליעזר אומר יוצאה אשה בכובלת לכתחלה במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר משאוי הוא ורבנן סברי תכשיט הוא ודילמא שלפא ומחויא ואתיא לאיתוייה ורבי אליעזר סבר מאן דרכה למירמיה אשה שריחה רע אשה שריחה רע לא שלפא ומחויא ולא אתיא לאתוייה ארבע אמות ברשות הרבים ר' אליעזר פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון לא קשיא הא כי קאי אדרבי מאיר הא כי קאי אדרבנן כי קאי אדרבי מאיר דאמר חייב חטאת אמר ליה פטור כי קאי אדרבנן דאמרי פטור אבל אסור אמר איהו מותר לכתחלה ומאי

מרמית העין דוקא הוא אסור מדרבנן כמו קושר בשיר ובטבעת דהשתא גליכא למיגזר דלפילו מיימי לה ליכא איסורא מדאוריתא ואומר ר"י דשלא יאחזנו בידו דילמא מרמית העין דליכא מרמית העין אלא דאיסורא דאורייתא איכא ואפילו למ"ד כל דבר שאסרו חכמים משום מרמית העין אפילו בחדרי חדרים אסור הכא לא שייך למיגזר דאפילו עומד בשוק ונוטלן בקומטו אין כאן מרמית העין:

שי"ן של תפילין. וא"ג דלי"ת ויו"ד של תפילין כו' כדמוכח בפ' במה מדליקין (לעיל כח:) גבי הא דתני רב יוסף לא הוכרו למלאכת שמים דמוקי לה לרלועותיהן ולא פריך דלי"ת של תפילין הלכה למשה מסיני כדפריך גבי שי"ן (לעיל ע):

וחילופיהן באיש. אורי"ת דלאחיוב חטאת קאי: **וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות.** פירוש דהוי מצוי וליתסר וא"ת והא הוצאה כלאחר יד ליתא דאם כיון דמצוי הוא ויכול לבא לידי חיוב חטאת היכא דמוציא בלא שינוי משום בזיון לא שרינן ליה:

מין

והתניא רבי אושעיא אומר ובלבד שלא יאחזנו בידו ויעבירנו ארבע אמות ברשות הרבים [אלא] אהכא במאי עסקינן במחופה עור והרי תפילין דמחופה עור ותניא בהנכנס לבית הכסא חולץ תפילין ברחוק ארבע אמות ונכנס התם משום שי"ן דאמר אביי בגשי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני ואמר אביי ד' של תפילין הלכה למשה מסיני: ולא בשריון ולא בקסדא ולא במגפיים: שריון דזרדא קסדא אמר רב סנוארתא מגפיים אמר רב פומקי: מתני' הלא תצא אשה במחט הנקובה ולא בטבעת שיש עליה חותם ולא בכוליאר ולא בבכובלת ולא בצלוחית של פלייטון ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר' מאיר וחכמים פוטרין בכובלת ובצלוחית של פלייטון: גמ' אמר עולא וחילופיהן באיש אלמא קסבר עולא כל מידי דחזי לאיש לא חזי לאשה ומידי דחזי לאשה לא חזי לאיש מתיב רב יוסף הרועים יוצאין בשקין ולא הרועים בלבד אמרו אלא כל אדם אלא שדרכן של הרועים לצאת בשקין [אלא] אמר רב יוסף קסבר עולא נשים עם בפני עצמן הן איתיביה אביי המוצא תפילין מכניסן זוג זוג אחד האיש ואחד האשה ואי אמרת נשים עם בפני עצמן הן והא מצות עשה שהזמן גרמא הוא וכל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות התם קסבר ר"מ לילה זמן תפילין הוא ושבת זמן תפילין הוא הוה ליה מצות עשה שלא הזמן גרמא וכל מצות עשה שלא הזמן גרמא נשים חייבות והא הוצאה כלאחר יד היא אמר רבי ירמיה באשה גזברית עסקינן אמר רבה (בר בר חנה אמר רבי יוחנן) תרצת אשה איש מאי איכא למימר אלא אמר רבא פעמים שאדם נותן לאשתו טבעת שיש עליה חותם להוליכה לקופסא ומניחתה בידה עד שמגעת לקופסא ופעמים שהאשה נותנת לבעלה טבעת שאין עליה חותם להוליכה אצל אומן לתקן ומניחה בידו עד שמגיע אצל אומן: ולא בכוליאר ולא בכובלת: מאי כוליאר א"ר מכבנתא כובלת אמר רב חומרתא דפילון וכן אמר רב אסי חומרתא דפילון ת"ר לא תצא בכובלת ואם יצתה חייבת חטאת דברי ר"מ וחכמים אומרים לא תצא ואם יצתה פטורה רבי אליעזר אומר יוצאה אשה בכובלת לכתחלה במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר משאוי הוא ורבנן סברי תכשיט הוא ודילמא שלפא ומחויא ואתיא לאיתוייה ורבי אליעזר סבר מאן דרכה למירמיה אשה שריחה רע אשה שריחה רע לא שלפא ומחויא ולא אתיא לאתוייה ארבע אמות ברשות הרבים ר' אליעזר פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון לא קשיא הא כי קאי אדרבי מאיר הא כי קאי אדרבנן כי קאי אדרבי מאיר דאמר חייב חטאת אמר ליה פטור כי קאי אדרבנן דאמרי פטור אבל אסור אמר איהו מותר לכתחלה ומאי

מ א מיי' פ"י מהלי' פ"ת הלכה ה טוש"ע י"ד סי' רפ' סעיף ו:

מא ב מיי' פ"ד מהלי' תפילין הלכה ח סמג עשין כב טוש"ע א"ח סי' מג סעיף ה:

מב ג ומיי' שם פ"ג הלכה ל' טוש"ע א"ח סי' לב סעיף מב נב:

מב ד ה מיי' פי"ט מהלי' שבת הלכה ד ה סמג לאוין סה טור א"ח סי' שג סעיף ט י וסי' שם סעיף ח ט:

מג ו מיי' שם הלכה ח טוש"ע א"ח סי' שם סעיף כא:

מד ז ומיי' פי"ט מהלי' שבת הלכה כג טוש"ע א"ח סי' שם סעיף ומן:

מד ח מיי' פי"ט שם הלכה ג:

מה ט י מיי' פי"ט שם הלכה ז סמג שם טוש"ע א"ח סי' שג סעיף יא:

הגהות הב"ח

(**א**) רש"י ד"ה התם וכו' הלועה שבראש אחת לפפון:

גליון הש"ס

מתני' ואם יצתה חייבת חטאת. עי' לעיל דף יא ע"ב תוס' ד"ה ותם יצא: **גמ' והתניא ר"א פוטר.** עיין לעיל דף ג ע"א תוס' ד"ה חומרתי דפילון וכו' **שם ששמו** פילון. עיין פוטה דף טו ע"א תוס' ד"ה כמין חומר: **תוס' ד"ה וחילופיהן באיש.** אור"ת **דאחוב חטאת קאי.** עיין עירובין דף סט ע"א תוס' ד"ה כיון דחזי:

מוסף רש"י

שי"ן של תפילין. נכתב בחוליטה עושין כמין קמטים דקים כקלף ונראין כו כמין שי"ן (מנחות לה. וכע"ז לעיל כח:). **המוצא תפילין.** בשבת בשדה. מכניסן. לעיר, **זוג זוג.** נותן בראשו אחד ואחד בזרועו כדרך הנותנן כחול ומכניסן, ומחזיר ונוטל ולוקח זוג אחר ומכניסן. תפילין של ראש ושל יד שהן זוג זוג קרי זוג זוג (ביצה טז.). **שהזמן גרמא.** שהזמן גורם לה שתצא (קדושין כט.).

מוסף תוספות

א. ההיא לאו משום דאיכא בהעברה זו איסור תורה אלא. ריטב"ם. ב. שהרשדין שאינו מוליכו לרפואה וכדאמרינן לעיל (סא.). ריטב"ם. ג. דלא אסיר אלא מדרבנן. תוס' הרא"ש. ד. דילמא איצטריך לבית הכסא ואתי לאתויי ד"א. תוס' הרא"ש. ה. וכל דליכא איסור תורה אין אוסרים שלא יצא בו משום חשש איסורא דמראית העין. ריטב"ם. ו. סתמא קתני. ריטב"ם. ז. ותחת אצילי ידיו. ריטב"ם. ח. כלל ואפילו בעברו דרך רשות הרבים. ריטב"ם. ט. ע"כ. תוס' הרא"ש. י. דלא שייך כאן איסור דרבנן כיון. תוס' הרא"ש, דבשום דוכתא ליכא מראית העין. ריטב"ם. יא. ודלי"ת ויו"ד לאו הלכה ניהו. מי' הר"ן. יב. אלא עור בהמה טהורה בלבד. תוס' הרא"ש. לאמי הלכתא לתפילין, ואקשינן תפילין בהדיא כתיב בהו למען תהי' תורת ה' בפיך מן המותר בפיך, ופרקינן לעורן, ואקשינן והא אמר אביי שי"ן של תפילין הלכה למשה מסיני. מי' הר"ן. יג. רצועות נמי הא אמר אביי. מי' הר"ן. יד. ויו"ד. מי' הר"ן. טו. וגם בכל דוכתא לא קרי ליה אלא קשר של תפילין. מי' הר"ן. יג. רצועות נמי הא אמר אביי. מי' הר"ן. יד. ויו"ד. מי' הר"ן. טו. וגם בכל דוכתא לא קרי ליה אלא קשר של תפילין. תוס' הרא"ש. טז. פירש רש"י ד"ל דאילו באיש בטבעת שאין עליו חותם חייב חטאת ובטבעת שיש עליו חותם פטור אבל אסור. ריטב"ם. מדרבנן ור"ת פירש דלא גזרינן באיש דילמא שליף ומחוי לפי שאין דרכו בכך, והא דקאמר עולא הכא וחילופיהן באיש. תוס' הרא"ש, ועי' פסקי הרא"ש ומן ר"ן. יז. שהאשה חייבת על טבעת שיש עליה חותם והאיש חייב על טבעת שאין עליה חותם, אבל טבעת שיש עליה חותם יוצא בה האיש לכתחילה. ריטב"ם לעיל ע, ועי' מהרש"ל, ומהר"ם. יח. ואכתי מאי קושיא דהא אפילו תימא דנשים עם בפני עצמן ונשים פטורות מן התפילין. ריטב"ם. יט. כשמכניסים תפילין בראשם ובזרועם לגבי דידהו. ריטב"ם. כ. דטובא איסורי איכא שאינם אלא משום שבות שעומדין בפני כתבי הקדש לכ"ע, וכ"ש הוצאה כלאחר יד שהיא מלאכה אסורה מן התורה אלא שאינה עושה אותה כדרכה. תוס' הרא"ש.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

ומאי רבי מאיר. היכא דאכמן דאיירי בה רבי מאיר בגלח רבנן ופליג רבי אליעזר עליה: **בד"ח.** דרבי אליעזר פוטר והאי פוטר היינו מותר לכתחלה כדאוקימנא: **כשיש בה בושם.** פלייטון יש בהבוא מומרתא העשויה כקמיע דכיון דיש בה בושם תכשיט הוא לו שריחה רע ומשלף ואימוי נמי לא מיית כדאמרן דגנות הוא לה: **אבל אין בה תכשיט.** מומרתא לחודא לאו תכשיט הוא ואיתיבא: **ואם אומרת.** הא דקתני אין בה בושם חייבת אלמא דקסבר רבי אליעזר המוליא אוכלין בשבת בכלי פחות מכשיעור דלא מיחייב על הוצאת אוכלין פחות מגרוגרת כדאקמן (דף עו:) חייב מיהא על הכלי ולא אמרינן הכלי טפל להן ולא מיחייב עליה אלא נתכוין להוציא אלא משום אוכלין ופלוגתא היא על סתם משנה השנויה בפרק המצניע (לקמן דף לג:) דקתני פטור אף על הכלי: **דהא אין בו בושם לפחות מכשיעור דמי.** שהכלי קלוט את הריח ושיעור הוצאת בשמים בכל שהוא וכיון שאינו כל שהוא הוי ריחה פחות מכשיעור (הוא) וקתני חייבת ולא אמרינן נעשה כלי טפל לריח שבתוכו ואריחא לא מיחייב לפחות מכשיעור הוא: **ואלו הכא.** ליכא למימר נעשה כלי טפל לריח שאין בו שום ממש ואפילו פחות מכשיעור לא מיקרי אבל פחות מכשיעור בדבר שיש בו ממש נעשה כלי טפל לו ופטור: **ראשים שמנים.** מוכחא שבשמנים: **גוד.** משוש לער מורכן: **ואי אמרת.** זה פלייטון והאי קרא בתענוג משתעי אלא היו נותנים לב לדברי הנביאים הניבאים על הפורענות ועקוקים בתענוגים: **ונטעמיך הא דכתיב.** בהאי עניינא השותים במזרקי יין וכדי אמי וכדי אסי פירשו [8]זהו קינשקנין כלי זכוכית ארוך ולו שני פיות ויין מזרק מזה לזה: **שמזרקין.** על ידי אומנות כדאמר בהחליל (סוכה דף נג.) מטייל בתמני כסי: **הכי נמי דאתסור.** למשתי השתא בקינשקנין: **משתיין.** דדייק מסרוחים: **לידי עניות.** דאמרינן בע"פ (פסחים דף קיא:) שרא דעניותא נגיל שמיה ונגיל קרי ליה ואוהב מקום מיאוס ומשתין מים לפני מעטו היינו מיאוס: **עכוס.** אורחא דמילתא נקט מתוך שהוא עכוס אינו יולא לחוץ להשתין דטורח הוא לו לגבוס ולצאת: **אבל לבראי ליה לן בה.** שהקילות ארוך וניתז למרחוק: **משא ולא משא.** שאינו רוחץ ומשפשף יפה אלא מעט מים כגון רגיעת מצומלס: **על עסקי הכשיעיה.** שאינו רולה לקנות לה: **גבהו.** היינו קומה זקופה: **ותלנה נעוויה גרון.** שהיו הולכות עקב בגד גודל למעט בהילוכם שהיו מסתכלין בה והיא שוהה בפסיעותיה ודרך נוטין גרון לילך בנחת לפי שאינו רוחה לרגליו: **ומשקרות עיניה דמליין בוחנא.** לשון סיקרא: **ומרמזן.** את הבחורים: סיקור לשון הבטה: **הלוך וטפוף שהיו מהלכות ארוכה בגד קלרה.** שתראה לפה על ראש חברתה והוא נוי לה. ונשוקות היו לפיכך מספר בגנותן: **וטפוף.** כמו

ומאי ר' מאיר דתניא [6]לא תצא אשה במפתח שבידה ואם יצאת חייבת חטאת דברי רבי מאיר רבי אליעזר פוטר [3]בכובלת ובצלוחית של פלייטון כובלת מאן דכר שמה חסורי מחסרא והכי קתני וכן בכובלת וכן בצלוחית של פלייטון לא תצא ואם יצאה חייבת חטאת דברי רבי מאיר רבי אליעזר פוטר בכובלת ובצלוחית של פלייטון [3]במה דברים אמורים כשיש בהם בושם אבל אין בהם בושם חייבת אמר רב אדא בר אהבה זאת אומרת המוציא אוכלין פחות מכשיעור בכלי חייב דהא אין בה בושם כפחות מכשיעור בכלי דמי וקתני חייבת רב אשי אמר בעלמא אימא לך פטור ושאני הכא דליתיה לממשא כלל: [1]וראשית שמנים ימשחו אמר רב יהודה אמר שמואל זה פלייטון מתיב רב יוסף [7]אף על פלייטון גזר רבי יהודה בן בבא ולא הודו לו ואי אמרת משום תענוג אמאי לא הודו לו אמר ליה אביי ולטעמיך הא דכתיב [1]השותים במזרקי יין ר' אמי ור' אסי חד אמר קנישקנין וחד אמר שמזרקין כוסותיהן זה לזה הכי נמי דאסיר והא [8]רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא ושתה בקנישקנין ולא אמר ליה ולא מידי אלא כל מידי דאית ביה תענוג ואית ביה שמחה גזרו רבנן אבל מידי דאית ביה תענוג ולית ביה שמחה לא גזרו רבנן: [2]השוכבים על מטות שן וסרוחים על ערשותם [9]אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שהיו משתינין מים בפני מטותיהן ערומים מגדף בה ר' אבהו אי הכי היינו דכתיב [3]לכן עתה יגלו בראש גולים משום דמשתינין מים בפני מטותיהם ערומים יגלו בראש גולים אלא א"ר אבהו אלו בני אדם שהיו אוכלים ושותים זה עם זה ודובקין מטותיהן זו בזו ומחליפין נשותיהן זה עם זה ומסריחין ערסותם בשכבת זרע שאינו שלהן א"ר אבהו ואמרי לה במתניתא תנא ג' דברים מביאין את האדם לידי עניות ואלו הן [9]המשתין מים בפני מטתו ערום [8]ומזלזל בנטילת ידים ושאשתו מקללתו בפניו [8]המשתין מים בפני מטתו ערום אמר רבא לא אמרן אלא דמהדר אפיה לפורייה אבל לבראי לית לן בה ומהדר אפיה לפורייה נמי לא אמרן אלא לארעא אבל במנא לית לן בה [3]ומזלזל בנטילת ידים אמר רבא לא אמרן אלא דלא משא ידיה כלל אבל משא ולא משא לית לן בה ולאו מלתא היא דאמר רב חסדא [3]אנא משאי מלא חפני מיא ויהבו לי מלא חפני טיבותא ושאשתו מקללתו בפניו אמר רבא על עסקי תכשיטיה וה"מ הוא דאית ליה ולא עביד: דרש רבא בריה דרב עילאי מאי [9]דכתיב [4]ויאמר ה' יען כי גבהו בנות ציון שהיו מהלכות בקומה זקופה ותלכנה נטויות גרון שהיו מהלכות עקב בצד גודל ומשקרות עינים דהוה מלאן כוחלא לעינייהו ומרמזן [4]הלוך וטפוף שהיו מהלכות ארוכה בצד קצרה [4]וברגליהן תעכסנה אמר רב יצחק דבי ר' אמי [7]מלמד שמטילות מור ואפרסמון במנעליהן ומהלכות בשוקי ירושלים וכיון שמגיעות אצל בחורי ישראל בועטות בקרקע ומתיזות עליהם ומכניסות בהן יצר הרע כארס [9]בכעוס מאי פורענותיהם כדדריש רבה בר עולא [5]והיה תחת בושם מק יהיה מקום שהיו מתבשמות בו נעשה נמקים נמקים ותחת חגורה נקפה מקום שהיו חגורות בצלצול נעשה נקפים נקפים ותחת מעשה מקשה קרחה מקום שהיו מתקשטות בו נעשה קרחים קרחים ותחת פתיגיל מחגורת שק פתחים המביאין לידי גילה יהיו למחגורת שק [5]כי תחת יופי אמר רבא היינו דאמרי אינשי חלופי שופרא כיבא [9][6](וספח) ה' קדקוד בנות ציון אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שפרחה בהן צרעת כתיב הכא ושפח וכתיב התם [7]לשאת ולספחת [6]וה' פתהן יערה רב ושמואל חד אמר שנשפכו כקיתון וחד אמר שנעשו פתחיהן כיער אמר רב יהודה אמר רב אנשי ירושלים אנשי שחץ היו אדם אומר לחברו במה סעדת היום בפת עמילה או בפת שאינה עמילה ביין גורדלי או ביין

על דאטפת אטיפוף (אבות פ"ב מ"ו): **תעכסנה.** כמו וכעכס אל מוסר אויל (משלי ז). והוא ארס של נחש וקרי ליה עכס על שם שאינו מעילו אלא על ידי כעס: **בכעוס.** נחש כעוסה: **נמקים.** כמו המק בשרו (זכריה יד): **נלנו.** בגדי"ל נחה: **נקפים.** תבורות לשון המנקף רגליו[6] ויקף סבבי היער (ישעיה י): **מתקשטות.** היינו שער שסורקות ומפרכסות: **מתקשטות.** דומה למקשה כעין טוטריקון: **פתיגיל.** טוטריקון פתח גילה אותו מקום: **כי תחת יופי.** כי כל אלה יבא לך תחת יפייך: **ויבא.** קיטור"ל ליהי כמו שיתנא וכיני דקדושין דפליגו (דף פא.): **פתהן.** כמו פתחיהן: **שנשפכו כקיתון.** שופכות דם זיבה: **יערה.** כמו ותער כלה (בראשית כד): **ויער.** נתמלאו שער ונמאסות לתשמיש: **אנשי שחץ.** מדברים בלשון גאוה ולעגי שפה: **סעדת.** תשמיש: **פת עמילה.** בתולה: **שאינה עמילה.** בגרמ"א בלע"ז: **גורדלי.** לכן היה:

ביין

מסורת הש"ס

6) [תוס' פ"ה ע"ב], 3) [לקמן סה.], 3) [תוספתא שם ע"ב], 7) [תוס' לסוטה פט"ו], 8) [ע"ז עג.; ע"ב], 1) קדושין עח.; 1) נדה ח., 8) [יומא ט.: ע"ב], 9) [עי' עניך ערך מרזן], 9) [ל"ל ושפחן], 3) כמ"ל: שיבו, 3) [סוטה כב:].

תורה אור השלם

1 הַשֹּׁתִים בְּמִזְרְקֵי יָיִן וְרֵאשִׁית שְׁמָנִים יִמְשָׁחוּ וְלֹא נֶחֱלוּ עַל שֶׁבֶר יוֹסֵף:
עמוס ו ו

2 הַשֹּׁכְבִים עַל מִטּוֹת שֵׁן וּסְרוּחִים עַל עַרְשׂוֹתָם וְאֹכְלִים כָּרִים מִצֹּאן וַעֲגָלִים מִתּוֹךְ מַרְבֵּק:
עמוס ו ד

3 לָכֵן עַתָּה יִגְלוּ בְּרֹאשׁ גֹּלִים וְסָר מִרְזַח סְרוּחִים:
עמוס ו ז

4 וַיֹּאמֶר יְיָ יַעַן כִּי גָבְהוּ בְּנוֹת צִיּוֹן וַתֵּלַכְנָה נְטוּיוֹת גָּרוֹן וּמְשַׂקְּרוֹת עֵינָיִם הָלוֹךְ וְטָפֹף תֵּלֵכְנָה וּבְרַגְלֵיהֶם תַּעֲכַסְנָה:
ישעיהו ג טז

5 וְהָיָה תַּחַת בֹּשֶׂם מַק יִהְיֶה וְתַחַת חֲגוֹרָה נִקְפָּה וְתַחַת מַעֲשֵׂה מִקְשָׁה קָרְחָה וְתַחַת פְּתִיגִיל מַחֲגֹרֶת שָׂק כִּי תַחַת יֹפִי:
ישעיהו ג כד

6 וְשִׂפַּח אַדְנִי קָדְקֹד בְּנוֹת צִיּוֹן וַיְיָ פָּתְהָן יְעָרֶה:
ישעיהו ג יז

7 וְלִשְׁאֵת וּלְסַפַּחַת וְלִבֹּהֶרֶת:
ויקרא יד נו

גליון הש"ס

גמ' ומזלזל בנטי"ד. עי' סוטה ד ע"ב תוס' ד"ה נעקב: רש"י ד"ה ולישעמיד וכו' והו קנישקנין, עי' ע"ז דף עב ע"ב גרס"י ד"ה קינסקנין:

לעזי רש"י

בינדי"ל. אגד, חגורה. קיטור"א [קוטור"א]. מוגלה, נחל מוגלתי. ברייא"א"ה [בריי"ד]. (לחם) מעוך, מעוסה (גלוש היטב).

רבינו חננאל

ראשית שמנים, כדמשמעו. ואפילו מאן דפטר לא פטר אלא בשיש בה בושם, אבל אין בה בושם חייבת. קנישקנין. כוס שיש בה שתי פיות ושותין ממנה שנים בבית אחת. מסקרות עינים. דהוו מליין כוחלא רמזא. ארס בכעוס. פי' החיה כשתכעוס גוררת ומשלכת ארס קשה. פי' פת עמילה, אשה בעולה, ופת שאינה עמילה בתולה. וכולן על זה הענין. צלצול, תגור, כדגרסינן בסוף מנחות (דף קט:).

עין משפט נר מצוה

מו א טוש"ע ס"ש סי' רמח:
מז ב ג מיי' פ"ו מהל' נדכות הלכה יט טוש"ע י"ד סי' קנח סעיף ט:
מח ד מיי' פכ"ח מהל' שבת הלכה כ: טוש"ע א"ח סי' כח סעיף ח:

רב נסים גאון

מותיב רב יוסף אף על פליאטון גזר ר' יהודה בן בבא. עיקר זאת הברייתא בתוספתא סוטה בסוף המסכת בפולמוס האחרון גזרו על חופת חתנים אלו והורית (המזוהרות) [המוזהבות] כו', אף על פליאטון גזר ר' יהודה בן בבא ולא הודו לו.

ביין חרדלי. שמור. כלומר לבנה לו שמורה: **כמסב רחב.** מיסב מטה שמיסב עליה בשעת אכילה. ולענין ליאוף אשה שמנה: **קלר.** כחוטה: **חכר עוב.** אשה עובת מרלה: **דלימלמאי מלכפא.** כך שמה: **מתני' נאלס.** מפרש בגמ' קולפא מלוק"ה בלע"ז: **וכפאו חרבוסס.** ולי תכשיטין ניכו לא יהו בטלין לעתיד: **ביריס.** בגמרא מפרש: **עטורה.** איה מקבלת עוומאה: **ויולאין בה.** אלא שלפא ומחויא שלא ילאה שוקה: **ככלין טמאין.** בגמ' מפרש לה: **גמ' שרגא בטיהרא.** גר בלהריס מתון שאינו לריך אינו נאה. אבל בזמן הזה שהוא עת מלאמה תכשיטין הן: **ופליגא.** הא דקתני בטלין לימות המשיח פליגא דשמואל דשמואל אין בטלין לימות המשיח: **לא יחדו.** משמע לעולם אלמא יש עניות ועשירות א"מ נחמות אינמבאו הנביאים ולא יהיה כעניי עוד (חכריה יד) לא לימות המשיח נתנבאו אלא מן העולם הזה אשה כן אבל לך אצין: **מסייע ליה.** בריימא דקתני בטלין לימות המשיח לרבי אבא: **לא נתנבאו.** דברי נחמות אלהן: **עין לא ראתה.** עין של נביאים לא אלטה לראותו: **בדברי תורה כאיב.** הוי אביר לחזר על משנתך שתהא מזומנת לך בשעת הדין להביא ראיה כחרב על ירך גבור לנגא במלחמה והוא הודך והדרך: **דוגמר איים.** לגרום שמעתא מרביה ואף על גב דלא ידע לכולהו טעמיה: **והדר ליסבר.** הלא קשה ליה לרב הסנא ולא הוה ידע לאמר טעמא ומלמודיה הוה קים ליה מדהוה בר תמני סרי: **המחדדין.** שואלין ומשיבין ולא לקפא אלא להתחדד: **והדרך.** כמו והדרך: **ותורך.** ומלמדך (א): **למיימינין.** של תורה שמפשפשין טעמיהן בדקדוק וכורכין ב) כימין המיומנת למלאכה ג): **עושר וכבוד ליבא.** בתמיה. כיון דאיכא אורך ימים כ"ש עושר וכבוד: **נמשמאילין בה.** שאין יגעיים בה כל לרכן. אי נמי מיימינין בה עוסקין לשמה משמאילים אלא לשמה: **הנוחין זה לזה.** נוחאין ונותנין בה בנחת רוח מתעסקין כדי שילמדו זה מזה: **ידבר עמים תחתיו.** ישפיל וכל שפלות בנחת. ל"א הנוחין מנהיגין זה את זה להבנתה של הלכה כמו לך נתה (שמות לג) ידבר תרגום של ינהג ד): **ומי יאמר לו מה תעשה.** שומר מצות יוכל לומר לו: **המקשיבין.** מלמדים זה את זה ומביאים זה מזה ולשנא דקלא נקט: **נגנים.** בתי מדלשות: **תכיריס מקשיבים.** זה לזה להם אני אומר שאמיעוני קולם ואענם: **ברח דודי.** בתריה כתיב: **המדגילים.** מתפקין זה את זה ומומרים בא וגלמוד וגבין בין שאינו הואיל ואין לנו רב ללמדנו: **לורתא.** שורש הדבר. קלת למדו מרבם: **גדול המלוה.** לפי שאין העני בוש בדבר: **ומטיל לביס.** מעות ומלאי להשתכר בהן למחיית שכר. ואיידי דאיירי רבי אבא אמר ריש לקיש נקט כל הני מילי דלגבדתא דאמר להו ר' אבא משמיה: **חוגרו.** הדבק בו שסופך ליהנות מתלמודו: **אל תדור בשכונתו.** שאינו יודע בדקדוקי מצות ואין חסידותו אלא וסופך ללמוד ממנו: **מונע חסד.** שאינו מניח הענייים לבא לפתחו: **למס.** דהייגו כלב:

מרעהו

אין בין העוה"ז לימות המשיח. אע"ג דהשתא אין ירושלים ואין בהמ"ק ואילו לימות המשיח יהיה הכל בנוי ל"ל דהאי אין בין לאו דוקא א) : ואילו

ביין חרדלי במסב רחב או במסב קצר בחבר טוב או בחבר רע א"ר חסדא וכולן לזנות אמר רחבה אמר רבי יהודה עצי ירושלים של קינמון היו ובשעה שהיו מסיקין מהן ריחן נודף בכל ארץ ישראל ומשחרבה ירושלים נגנזו ולא נשתייר אלא כשעורה ומשתכח בגזאי דצימצמאי מלכתא: **מתני'** א)לא יצא האיש לא בסייף ולא בקשת ולא ב)בתרים ולא באלה ולא ברומח ואם יצא חייב חטאת רבי אליעזר אומר תכשיטין הן לו וחכ"א אינן אלא לגנאי שנאמר [1]וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות ג)ולא ישא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה בירית טהורה ויוצאין בה בשבת כבלים טמאים ואין יוצאין בהן בשבת: **גמ'** ד)מאי באלה ה)קולפא: ר' אליעזר אומר תכשיטין הן לו: תניא אמרו לו לרבי אליעזר וכי מאחר דתכשיטין הן לו מפני מה הן בטלין לימות המשיח אמר להן לפי שאינן צריכין שנאמר [1]לא ו)ישא גוי אל גוי חרב ותהוי לנוי בעלמא אמר אבוי מידי דהוה ז)אשרגא בטיהרא ופליגא דשמואל דאמר שמואל ח)[2]אין בין העולם הזה לימות המשיח ט)אלא שיעבוד גליות בלבד שנאמר [2]כי לא יחדל אביון מקרב הארץ מסייע ליה לרבי חייא בר אבא דא"ר חייא בר אבא [3]כל הנביאים לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא [3]עין לא ראתה אלהים זולתך ואיכא דאמרי אמרו לו לר' אליעזר וכי מאחר דתכשיטין הן לו מפני מה הן בטלין לימות המשיח אמר להן אף לימות המשיח אינן בטלין היינו דשמואל ופליגא דר' חייא בר אבא א"ל אביי לרב דימי ואמרי לה לרב אויא ואמרי לה רב יוסף לרב דימי ואמרי לה לרב אויא ואמרי לה אביי לרב יוסף מ"ט דר"א דאמר תכשיטין הן לו דכתיב [4]חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך א"ל רב כהנא למר בריה י)דרב הונא האי בדברי תורה כתיב א"ל כ)אין מקרא יוצא מידי פשוטו א"ר כהנא כד הוינא בר תמני סרי שנין והוה גמירנא ליה לכוליה הש"ס ולא הוה ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו עד השתא מאי קמ"ל דליגמר איניש והדר ליסבר: סימן זרות: א"ר ירמיה א"ר אלעזר שני תלמידי חכמים המחדדין זה לזה בהלכה הקב"ה מצליח להם שנאמר [5]והדרך צלח אל תקרי והדרך אלא וחדדך ולא עוד אלא שעולין לגדולה שנאמר [5]צלח רכב יכול אפילו שלא לשמה תלמוד לומר [5]על דבר אמת יכול אם הגים דעתו ת"ל [5]וענוה צדק ואם עושין כן זוכין לתורה שניתנה בימינ שנאמר [5]ותורך נוראות ימינך רב נחמן בר יצחק אמר זוכין לדברים שנאמרו בימינה של תורה דאמר רבא בר רב שילא ואמרי לה אמר רב יוסף בר חמא א"ר ששת מאי דכתיב [6]אורך ימים בימינה בשמאלה עושר וכבוד אלא בימינה אורך ימים איכא עושר וכבוד ליכא אלא למיימינין בה אורך ימים איכא וכ"ש עושר וכבוד למשמאילים בה עושר וכבוד איכא אורך ימים ליכא א"ר ירמיה אמר ר' שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים הנוחין זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא מקשיב להן שנאמר [7]אז נדברו יראי ה' וגו' כ)אין דיבור אלא נחת שנאמר [8]ידבר עמים תחתינו כ)מאי ולחושבי שמו א"ר אמי אפילו חישב לעשות מצוה ונאנס ולא עשאה מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה א"ר חיננא בר אידי כל העושה מצוה כמאמרה אין מבשרין אותו בשורות רעות שנאמר [9]שומר מצוה לא ידע דבר רע א"ר אסי ואיתימא ר' חנינא אפילו הקב"ה ל)גוזר גזירה הוא מבטלה שנאמר [10]באשר דבר מלך שלטון ומי יאמר לו מה תעשה וסמיך ליה שומר מצוה לא ידע דבר רע אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש שני תלמידי חכמים המקשיבים זה לזה בהלכה הקדוש ב"ה שומע לקולן שנאמר [11]היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני ואם אין עושין כן גורמין לשכינה שמסתלקת מישראל שנאמר [12]ברח דודי ודמה וגו' אמר רבי אבא א"ר שמעון בן לקיש שני ת"ח מ)המדגילים זה לזה בהלכה הקדוש ברוך הוא אוהבן שנאמר [13]ודגלו עלי אהבה אמר רבא והוא דידעי צורתא דשמעתא נ)והוא דלית להו רבה במתא למיגמר מיניה פ)(א"ר) אבא א"ר שמעון בן לקיש [7]גדול המלוה יותר מן העושה צדקה ס)ומטיל בכים יותר מכולן ע)(א"ר) אבא אמר ר' שמעון בן לקיש [7]אם תלמיד חכם נוקם ונוטר כנחש הוא חגריהו על מתניך אם עם הארץ הוא חסיד אל תדור בשכונתו אמר רב כהנא אמר רבי שמעון בן לקיש ואמרי לה אמר רב אסי אמר ר)(ריש לקיש) ואמרי לה אמר רבי אבא אמר רבי שמעון בן לקיש [7]כל המגדל כלב רע בתוך ביתו מונע חסד מתוך ביתו שנאמר [14]למס

מרעהו

עין משפט
נר מצוה

מטמ א מיי' פי"ט מהל' שבת הלכה ח סמג לאוין קסו טוש"ע ח"מ סי' ש"מ סעיף ז:
נ ב מיי' פי"ב מהל' מלכים הלכה כ:
נא ג מיי' פ"מ מהל' שחוטה הלכה ז:
נב ד מיי' פ"ג מהל' מ"ע הלכה ז טוש"ע י"ד סי' רמט סעיף ו:
נג ה מיי' פ"ו מהל' דעות הלכה ח ב:
נד ו מיי' פי"ח מהל' רוצח הלכה ד:

תורה אור השלם

1 וְשָׁפַט בֵּין הַגּוֹיִם וְהוֹכִיחַ לְעַמִּים רַבִּים וְכִתְּתוּ חַרְבוֹתָם לְאִתִּים וַחֲנִיתוֹתֵיהֶם לְמַזְמֵרוֹת לֹא יִשָּׂא גוֹי אֶל גּוֹי חָרֶב וְלֹא יִלְמְדוּ עוֹד מִלְחָמָה:
ישעיהו ב ד
2 כִּי לֹא יֶחְדַּל אֶבְיוֹן מֵקֶרֶב הָאָרֶץ עַל כֵּן אָנֹכִי מְצַוְּךָ לֵאמֹר פָּתֹחַ תִּפְתַּח אֶת יָדְךָ לְאָחִיךָ לְעֲנִיֶּךָ וּלְאֶבְיֹנְךָ בְּאַרְצֶךָ: דברים טו יא
3 וּמֵעוֹלָם לֹא שָׁמְעוּ לֹא הֶאֱזִינוּ עַיִן לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתֶךָ יַעֲשֶׂה לִמְחַכֵּה לוֹ: ישעיהו סד ג
4 חֲגֹר חַרְבְּךָ עַל יָרֵךְ גִּבּוֹר הוֹדְךָ וְהַדָּרְתֶּךָ:
תהלים מה ד
5 וְהַדְּרֶךְ צְלַח רְכַב עַל דְּבַר אֱמֶת וְענָוָה צֶדֶק וֹתורֶךָ נוֹרָאוֹת יְמִינֶךָ:
תהלים מה ה
6 אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד:
משלי ג טז
7 אָז נִדְּבְרוּ יִרְאֵי יְיָ אִישׁ אֶת רֵעֵהוּ וַיַּקְשֵׁב יְיָ וַיִּשְׁמָע וַיִּכָּתֵב סֵפֶר זִכָּרוֹן לְפָנָיו לְיִרְאֵי יְיָ וּלְחֹשְׁבֵי שְׁמוֹ:
מלאכי ג טז
8 יְדַבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וּלְאֻמִּים תַּחַת רַגְלֵינוּ:
תהלים מז ד
9 שׁוֹמֵר מִצְוָה לֹא יֵדַע דָּבָר רָע וְעֵת וּמִשְׁפָּט יֵדַע לֵב חָכָם: קהלת ח ה
10 בַּאֲשֶׁר דְּבַר מֶלֶךְ שִׁלְטוֹן וּמִי יֹאמַר לוֹ מַה תַּעֲשֶׂה: קהלת ח ד
11 הַיּוֹשֶׁבֶת בַּגַּנִּים חֲבֵרִים מַקְשִׁיבִים לְקוֹלֵךְ הַשְׁמִיעֵנִי:
שיר השירים ח יג
12 בְּרַח דּוֹדִי וּדְמֵה לְךָ לִצְבִי אוֹ לְעֹפֶר הָאַיָּלִים עַל הָרֵי בְשָׂמִים:
שיר השירים ח יד
13 הֲבִיאַנִי אֶל בֵּית הַיָּיִן וְדִגְלוֹ עָלַי אַהֲבָה:
שיר השירים ב ד
14 לְמַס מֵרֵעֵהוּ חֶסֶד וְיִרְאַת שַׁדַּי יַעֲזוֹב:
איוב ו יד

מוסף תוספות

א. דבמסכת תענית (דף יג.) ושם אשכחן אין בין דשייר, דקאמר אין בין שלש אמצעיות וכי תימא תנא ושייר והא אין בין קתני, ופריך ותסברא אין בין דווקא והא שייר תיבה ומשני אי משום תיבה לאו שיורא הוא, מכל מקום משמע דאי הוה משייר ליה לא הוה קשיא ליה כלל אף על גב דקתני אין בין. תוס' מגילה ת.

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ותורך ותגלמדך הס"ד ותמ"ר מ"ה עוכר וכבוד וכו' עוכר וכבוד הס"ד ותמ"ר מ"ה למיימינין בה מתפשפשין כל"ל ותיבת של תורה נמחק וי"ב ע"ל כדף פח ע"ב:

גליון הש"ס

גמ' אלא שעבוד גליות. עי' בפסחים נ ע"ב:

לעזי רש"י

מצוק"ה [מצור"א]. אַלָּה.

מוסף רש"י

באלה. מקל (פסחים נז.). למזמרות. שומכין בהן הכרמים (ישעיה ב ד). **ביריה.** וכיון כמין לגעדה שעושין לשוקים מעגל כמו שוקים להקרן אלא יפה, טהורה. דלמא תכשיט היא אלא תפמים לנמי שוקים, והוי בטבעת הכלים דאמרן טהורים, דיוצאין בה. אלרך לה עם נמי שוקים ולא הוי משאוי ויולאין דכיון דלגרשותא היא לא אלאם ומחוי (לעיל ם.). **אשרגא בטיהרא.** נר בלהריס אינו מאוי (חולין ם.). **כל הנביאים לא נתנבאו.** המוטות הנמחות (ברכות לד.) עוכר לישראל (סנהדרין צט.). **עין לא ראתה.** לא נראיה ולא נגלית לשום נביא (שם) עין שום נביא לא ראתה את אשר יעשה הקב"ה למתכה לו אלהי עינך אתה אלהים (ישעיה סד ג) **ללון** קן לדבר (סנהדרין שם). **אין מקרא יוצא מידי פשוטו.** ואע"ג דדרשינן ליה לדרשה, מידי פשוטו מיהא לא נפיק לגמרי (יבמות כד.). **למיימינין בה.** עסוקים בכל כחם ונוהגים לדעת תורה, כאדם המשתמש ביד ימינו שאין עיקר (לקמן פח). **ידבר עמים תחתנו.** יעבל עמים תחתנו (מכות יא.).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות